

Luzsi Margó

„Bébillér” – a határtalan lehetőségek birodalmának kapuja

Családi mesekör a Bródy Sándor Könyvtár
gyermekkönyvtárában

*„A mesék azért nyugtázzák le a gyerekeket, mert a világot olyannak látatják,
amilyen az valójában: a határtalan lehetőségek birodalmának.”*
(Boldizsár Ildikó)

Bő tíz évvel ezelőtt, 2006 szeptemberében a *Bébillér mesekör* meghirdetésével a gyermekkönyvtár célja olyan könyv – könyvtár – olvasásbarát program létrehozása és folyamatos működtetése volt, amely családok számára biztosít könyvtári környezetben együttesen átélhető, közös tevékenységben megvalósuló élményt. Olyan élményt, amelynek hosszú távú hatásai között szerepel a könyvek, az olvasás tartós szeretete, használata, a könyvtár mint információs bázis, közösségi tér, találkozási pont beépülése a mindennapok kultúrájába.

Ez az élmény – az elmúlt tíz év tapasztalatai bizonyítják – komplex és sokrétű. Gyermek és felnőtt számára egyaránt ad egyéni, saját élményt; a közös, családi emlékezetben megőrizhető együttes élményt; és a tágabb, nagyobb közösségben együtttható közösségi élményt.

A program a résztvevők valamennyi érzékszervére hat, ugyanakkor mozgósító ereje kortól, nemtől, képzettségtől és képességtől függetlenül emocionális, racionális és intellektuális területeken egyaránt nagy.

A mesekört a verbális és az alkotó-kézműves tevékenység egymást kiegészítő, egymásból fakadó kettőse jellemzi. A program neve – *Bébillér családi mesekör* – is ezt a dualitást jelzi: a „*bébillér*” tájnyelvi szó, ezermester jelentéssel. Ehhez kapcsoltuk a „*mesekör*” nevet,

amely az olvasókör kifejezés mintájára született, s tartalmilag jelzi a tevékenység másik körét. Ugyanakkor fontos a névvel is kifejezni, hogy családok számára szerveződik.

Időpontja 10 éve változatlanul ugyanaz. Az első alkalom mindig a népmese ünnepe egy szeptemberi szombaton, s ezt követi további kilenc: minden hónap második hétfőjén, 17.00 órai kezdettel.

A családi program hagyományos elemei a régi fonók hangulatát idézik könyvtári környezetben:

- mesemondás, mesehallgatás, mondóka, ének, játék
- alkotó munka, sokszínű alkotó tevékenység

A családi program fontos kiegészítő eleme a „*Terülj, terülj asztalkám!*”. Az érkezőket téával, limonádéval várjuk, a családok harapnivalót, csemegéket hoznak magukkal a közös asztalra. (Alma, répa, mézeskalács, pattogatott kukorica, ropi.) Ez a látszólag lényegtelennek tűnő „*gasztro-apróság*” a családi légkör, az otthonosság érzésének kialakulását segíti.

A program tartóoszlopa a népmese. A hagyományos mesemondás és mesehallgatás közösségi műfaj. Közönségből közösséget alakít, egyformán ad élményt kicsiknek és nagyoknak, nem ismeri a „*generációs gettó*” fogalmát, nem elkülöníti, hanem azonos hullámhosszra állítja a különböző életkorú embereket.

A *bébillérkedés* – alkotó munka, alkotó kézműves tevékenység – során az együttes munkálkodás olyan élményt jelent gyermeknek és felnőttnek egyaránt, ami semmivel nem pótolható. A világ legősbibb és legjobb fejlesztő programja ez: együtt és örömmel dolgozik a család, önállóan, de nem magára hagyva próbálkozik a gyermek, ráérősen, kapkodásmentesen van vele a felnőtt. Kipróbálja az új ismereteket mindenki, lehetősége van gyakorolni azt, amit tud. Játékká válik a munka, munkává a játék, az alkotás teljes örömeivel.

A *Bébillér családi mesekört* – megőrizve alapvető célkitűzéseit –, időről időre új elemekkel újítjuk meg.

2017 júniusában zárult a két tanévet felölelő „*Mesék-népek-kultúrák*” projekt. Ez úgy született, hogy más projektek pozitív és inspiráló tapasztalatai ebbe az irányba indították el a megújulás és fejlődés jogos igényét. „*Mese földrajz*” néven igen kedvelt volt hosszú időn át egy óvodai és iskolai csoportoknak szervezett gyermekkönyvtári programsorozat. Ebben a mesék és a mesék szülőföldjének kultúrája együttesen kapott szerepet.

A program kiterjesztésére *Karig Sára* születésének 100. évfordulója adta az apropót 2014-ben. Ennek a végtelenül szerény, zseniális asszonynak köszönhetjük az Európa Kiadó 84 kötetből álló, páratlanul különleges, tudományos, néprajzi értékkel bíró „*Népek meséi*” sorozatát. 2014–2015 eklektikus válogatású évadját a világ népeinek mesekincséből ennek köszönhetjük. Ez a sikeres időszak volt az, amely megerősítette azt a felismerést, hogy lehetőségeinket kihasználva egységes szemlélet alapján, biztos vezérfonal mentén mutassuk meg a kultúrák teljességét, sokszínűségét és különlegességét. Úgy, hogy az a felnőttnek figyelemfelkeltő, és további megismerésre ösztönző, a gyermeknek játékos, izgalmas és csodálatos legyen. A család együttesének pedig közös, emlékezetes kaland.

Ebből az elgondolásból született meg a „*Mesék-népek-kultúrák*” európai változata „*Udvari mulatságok – magyar királynék Európában*” címen, Európán kívüli világjárásunk pedig „*Világjáró férfiak – hazánk fiai Európán kívüli utakon*” címen.

A projekt felépítésének elemei:

- a magyar múlt híres személyiségei emberközelen – személyes sorsok, példaértékű emberi történetek
- a történelem ismeretlen oldala a mindennapok kultúrájában
- országok, népek kultúrájának, hagyományainak megismerése
- népek meséi, dalai, játéka; játék és daltanulás (a dalokat, játékleírásokat nyomtatva megkapták a gyerekek)
- gasztronómiai kultúra (receptfüzetként, nyomtatott formában is)
- minden alkalommal színező, ami a mesekör aktuális témájához kapcsolódik
- alkotó munka

Mindez az eddigi „bébilléres” tevékenység bővítését jelenti. A mese – alkotó munka együttese egy sokkal tágabb horizontú kulturális egységbe került át a történelmi, földrajzi, néprajzi ismeretekkel, a mindennapok kultúrájának ismereteivel kiegészülve.

A „Mesék-népek-kultúrák” két évadja

Udvari multságok – magyar királynék Európában

Kilenc magyar királyné nyomába szegődve jártuk be Európa országait. Legtöbben magyar királyok lányaiként indultak messzi országokba, királyi völgyényükhöz. Ami összekötötte ezeket a térben, időben egymástól oly távoli asszonyokat: valamennyien őrizték magyarságukat, elfogadták, tisztelték és szerették új hazájukat. Mindezekben túl máig példaértékű béketeremtő akaratok, béketeremtő cselekedetei sora. A projekt során lehetőség volt megismerni a királynék történetét, a kort, amelyben éltek, a tájat, ahol jártak-keltek. Alkalmat adott térben-időben utazni távoli országokba, barátkozni az ott élők kultúrájával. Az elhangzott mesék ezen népek meséi voltak, csakúgy, mint a dalok, játékok, szokások, amelyekkel a mesekörösök megismerkedtek. Az alkotó munka kapcsolódott a királynék életéhez, a megismert nép kultúrájához. Így például a skót királyné, Margit kapcsán koronákat készítettünk, a portugáliai Szent Erzsébet kapcsán pedig jellegzetes portugál álarok elkészítése volt közös munka. A középkor étkezési kultúrájának és az adott nép jellegzetes ételeinek kettőséből tevődött össze a gasztronómia bemutatása.

Világjáró férfiak – hazánk fiai Európán kívüli utakon

A választott téma alkalmat adott arra, hogy egyszerű magyar férfiak életét ismerjük meg. Könyvtáros, tudós, költő, felfedező, író, postatiszt egyaránt megtalálható közöttük. Európán kívüli világokban jártak, távoli, ismeretlen vidékeken. Legtöbbjük neve szinte ismeretlen a mai ember számára, pedig életútjuk, törekvéseik, gondolataik ma is időszerűek, példaértékűek. Ezek a férfiak bátrak voltak, kitartóak és elszántak, céltudatosak és állhatatosak. Mindegyikőjükre igaz, hogy mélységes humanizmus, emberség és jó szándék vezette cselekedeteiket. Nyomukba szegődve szokatlan mesékkal, vadregényes tájakkal, különös szokásokkal ismerkedünk, s mindebben az internet adta lehetőségeket is alaposan kihasználjuk. Ez egyúttal azt is megmutatta a szülőknek, gyerekeknek, családoknak, hogy okosan használva a XXI. századi lehetőségek beépíthetők a mindennapok egészséges emberi kultúrájába.

A gasztronómia bemutatása ez évben sem maradhatott ki, várták a szülők. Az adott földrajzi vidék étkezési kultúrájának bemutatása mellett fontos szempont volt a hazai megvalósítás lehetősége. Az alkotó munka során mindig az adott nép kultúrájához kap-

csolódtunk, egyszerű eszközökkel, otthon is megvalósítható módon, sokféle, kreatív ötlet felhasználásával. Így készült pl. a tibeti ima-zászlók mintájára a vers-öröm-zászló.

„Megtartó meseföld”

Több éves külhoni kalandozás után az előttünk álló két esztendőben hazatérünk. Találkozunk már-már elfeledett, nagyszerű mesemondókkal, és találkozunk sokféle hivatású emberrel, néprajzkutatóval, pappal, tanfelügyelővel, íróval, akikben közös volt a vágy és az akarat: menteni, megőrizni meséinket, meséinkben rejlő számolatlan kincseinket. Megismerjük életüket, a földet, ahol éltek, a kultúrát, ami az övék volt. És megismerünk csodálatos meséikből egyet-egyét, hogy azok segítségével mi is eljuthassunk a megtartó meseföldre.

A következő két tanév bébilléreinek vezérfonala:

- „Megtartó meseföld - mesebeli ismerősök” – magyar mesemondók, mesék, mesebeli tájak
- „Megtartó meseföld - mesebeli utakon” – magyar mesegyűjtők, mesék, mesés utak

A megvalósítás elemei megegyeznek az előző projekt elemeivel úgy, hogy más népek kultúrája és meséi után magyar tájak, tájegységek, népcsoportok meséivel, kultúrájával ismerkedünk meg. Az alkotó tevékenység tág határok között mozog: kapcsolódik a hagyományos népi kultúrához, az egyes tájegységekhez, a naptári rend ünnepeihez, a mesékhez, de a mesemondó, mesegyűjtő emberek identitását is figyelembe vesszük.

Sárkánykőr-mesekőr felnőtteknek

A gyermekkönyvtár felnőtt meseköre is ennek az elgondolásnak nyomán működik, immáron kilenc éve, 20-25 fős állandó tagsággal, minden hónap egyik szombatján. Természetesen más módszerrel, más információmennyiséggel, más mesékkal dolgozunk. Ám az, hogy felnőtt emberek hónapról hónapra egy egész napot szánnak minderre, azt jelzi: egyformán kíváncsiak vagyunk a világra gyerekként és felnőttként. A történetek – Boldizsár Ildikó gondolatát követve – valóban lenyűgöznek, ámulatba ejtenek, mert a mesék „*a világot ohyannak láttatják, amilyen az valójában: a határtalan lehetőségek birodalmának.*” Tizennyolc nagyszerű ember története, tizennyolc csodálatos mese, tizennyolc nép kultúrája és megszámlálhatatlan különleges csoda mutatta, hogy a világ valóban a határtalan lehetőségek birodalma.

A magunk módján ebbe a birodalomra nyitottunk kaput azzal a reménnyel, hogy a *bébilléres* családok bejárják ennek a birodalomnak néhány útját. Az egyik alkalomra való felkészülésem során bukkantam arra az észak-amerikai indián énekre, amivel a *Bébillér család* mesekőr bemutatását zárom:

„Jártam a világ végén,
jártam a mesék végén,
és senkit nem találtam,
aki ne volna a barátom.”

